

د ستراتژیکو او سیمه ییزو څېړنو مرکز

تحلیل هفته

شماره: ۳۰۴ (از ۱۱ الی ۱۸ جوزا ۱۳۹۸ هـ ش)

این نشریه مجموعه تحلیل رویدادهای مهم سیاسی، امنیتی، اقتصادی و اجتماعی هفته‌واری است که به زبان‌های پشتو، دری، انگلیسی و عربی، توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطوقوی تهیه و نشر می‌گردد، تا نهادهای سیاست‌گذار و پالیسی‌ساز از آن استفاده نمایند.

آنچه در این شماره می‌خوانید:

د کابل د چاپیریال ککرتیا؛ نوې پالیسی اړتیا

- ۲..... د چاپیریال د ککرتیا ډولونه
- ۳..... دهوای ککرتیا
- ۳..... داوبو ککرتیا
- ۴..... د خاورې ککرتیا
- ۵..... څه باید وشي؟

سازمان همکاری‌های اسلامی و اجلاس مکه

- ۶..... فلسفه وجودی و تاریخچه تأسیس
- ۷..... اهداف عمده سازمان همکاری‌های اسلامی
- ۸..... فرصت‌ها و چالش‌ها
- ۹..... اجلاس مکه و دست‌آورد‌های آن
- ۱۰..... راه مؤثر شدن

د کابل د چاپیریال ککړتیا؛ نوې پالیسی اړتیا

په داسې حال کې، چې د کابل اکثره خلک د چاپیریال، اوبو او هوا له ککړتیا شکایت کوي، او نوموړې ستونزې ورځ تر بلې زیاتېږي چې په دې وروستیو څو کلونو کې د اورښت د لږوالي او په هېواد کې د څلور لسيزو جگړو چې ډېری ځنگلونه او ونې پکې له منځه تللي دي، د چاپیریال ککړتیا کې ځانگړې ونډه لرلې ده، خو پر دې سربېره د حکومت او د کابل د اوسېدونکو نه پاملرنه هم د هوا په ککړتیا کې خپله برخه لري، چې د بې کیفیته سون موادو بې درېغه استعمال او د خامه سپړونو شتون دا گواښ نور هم زیات کړی دی. همدارنگه د ځمکې لاندې اوبو لږوالی او د غیر معیاري سپټیک څاگانو ډېروالی چاپیریال نور هم زیانمن کړی دی.

د غبرگولي (جوزا) ۱۵مه چې جون له ۵مې سره سمون لري د چاپیریال ساتنې له نړیوالې ورځې سره برابره ده، او روانه اوونۍ (۱۵-۲۰ غبرگولي) هر کال په افغانستان کې د چاپیریال ساتنې ته ځانگړې شوې ده.

دا چې د چاپیریال د ککړتیا ډولونه او عوامل څه دي د خلکو او حکومت رول څه دی او څه باید وشي؟ هغه پوښتنې دي چې په دې تحلیل کې هڅه شوې؛ چې ځواب شي.

د چاپیریال د ککړتیا ډولونه

ککړتیا د هغه موادو مجموعې ته وایي چې په طبعي چاپیریال کې ناوړه بدلون رامنځته کوي. د چاپیریال د ککړتیا ډېر ډولونه دي لکه د هواء ککړتیا، د اوبو ککړتیا، د خاورې ککړتیا، د تودوخې ککړتیا، راډیو اکتیو ککړتیا، د شور ککړتیا، رڼا ککړتیا او داسې نور

- د تودوخې ککړتیا: دا ډول انرژي په طبعي توگه بده نده خو د کاربن ډای اکساید زیات استعمال نه رامنځته کیږي. کاربن ډای اکساید د فضا څخه د تودوخې او همدارنگه د لمر د لېږد څخه مانع کیږي، چې د زیاتو فابریکو او موټرو شتون هم د همدې تودوخې جوړولو باعث کیږي.
- د راډیو اکتیو ککړتیا: د راډیو اکتیو ککړتیا عموماً د اتومي انرژۍ صنعت څخه رامنځته کیږي چې په افغانستان کې یاده ککړتیا په زیاته پیمانه نه لیدل کیږي، خو دلته بیا د بمونو او بارودو ډېر استعمال، ځانگړي مشکلات رامنځته کړي.
- د شور ککړتیا: دا د هغه غږونو مجموعه ده چې د صنعت، زیربناوو، درنو ماشینونو، ترانسپورټ، د درندو وسلو او الوتکو (بمبار) څخه چاپیریال ته خپریږي. دغه ډول ککړتیا کولای شي د انسان په ذهني، فزیکي حالت او روغتیا باندې د ناوړه اغیزو ترڅنګ د سرطان ناروغۍ لامل هم شي.
- د رڼا ککړتیا: دا ډول ککړتیا د انسان د استوګنې او په صنعتي سیمو کې د رڼا د ډېرېدو او بې ځایه استعمال له امله رامنځته کیږي چې په انسان کې د سر درد، فشار او اندینې او په حیواناتو کې د گنگستیا او په نباتاتو کې د متناسبې ودې د مخنیوي سبب کیږي. خو په افغانستان کې دم گړې د هواء، اوبو او خاورې د چاپیریال د ککړتیا په وړاندې غټې ستونزې دي نو ځکه په دې گڼه کې مو د ککړتیا په همدې درېو ډولونو تمرکز کړی دی.

دهواء ککړتیا

هوا په عمومي ډول له 78% نایتروجن، 21% اکسیجن، 0.9% اکسیدیس گازونو او 0.1% انبار گازونو نه جوړه شوې ده. کله چې هوا د نورو عناصرو سره لکه زهرجن گازونه یا ذرات ککړېږي دا کولی شي د انسانانو روغتیا ته جدي ستونزه پېښه کړي. عمده عوامل یې ځني خطرناک او زهرجن گازونه دي چې عموماً صنعتي شرکتونه یې د سلفر ډای اکساید او کاربن مونو اکساید په شکل تولیدوي او یا ځني نور گازونه چې موټر یې تولیدوي، د دې ترڅنګ د رېږ او لرگیو سوځول یې هم له عمده علتونو څخه دي.

د هواء ککړتیا ډېره په اسانۍ سره ژوندي موجوداتو ته انتقالیږي چې یا خو هغوی خطرناک گازات خپله تنفس کوي او یا یاد گازات فضا ته انتقالیږي چې لمرۍ فضا ته زیان رسوي بیا د ورپڅو سره یوځای کیږي او د بارانونو په شکل ځمکې ته راځي چې یاد باران ته Acid Rain ویل کیږي. ددې باران زیانونه یوازې انسانانو ته نه بلکې نور موجوداتو ته هم رسیږي چې عموماً د تنفسي سیستم د خرابوالي او د ډیری ماشومانو او لویانو د مړینې لامل کیږي.

د یو راپور له مخې؛ کابل چې تقریباً 6 میلیونه وگړي پکښې اوسیږي د نړۍ له هغه ښارونو حسابیږي چې د هواء ککړتیا پکښې اوج ته رسېدلې ځکه چې په ژمي کې دغه 6 میلیونه وگړي د خپل هستوگنځی د گرم ساتلو لپاره د هر قسم سوخت موادو لکه ډبرې سکاره، پلاستیک، موټر ټایرونه او داسې نورو شیانو نه په پراخه پیمانه استفاده کوي کوم چې د

هوا د تودوخې د لوړېدو او ککړتیا لامل گرځي همدارنگه په کابل ښار کې تقریبا د اتیا زره موټرونو شتون چې اکثریت یې زاړه او د زیات دود او مضره گازونو د تولید سبب کیږي چلیږي چې دا هم د هوا په ککړېدو کې بارز رول لري.

داوبوککړتیا

لکه څرنگه چې د انسانانو په شمول نور ټول ژوندي موجودات اوبو ته اړتیا لري نو د اوبو ککړتیا د دوی روغتیا او شتون گواښي. د اوبو د ککړتیا عمومي عوامل عبارت دي له: صنعتي ضایعات، حشرات، طبعی آفتونه، کیمیاوي سرې، کیمیاوي مواد او د تیلو ضایعات.

په افغانستان کې له هرو 5 ماشومانو نه ۱ ماشوم د ککړو اوبو له امله خپل ژوند له لاسه ورکوي او د افغانستان ډېری خلک خصوصا د کابل 70% وگړي پاکو اوبو ته لاسرسی نلري.

د افغانستان د چاپیریال ساتنې ملي اداره کارې چې 70% د کابل اوسیدونکي پاکو اوبو ته لاسرسی نلري. یاده اداره زیاتوي چې په کابل کې د ځمکې لاندې اوبه د بکتیریا او کیمیاوي موادو سره ککړې شوې له همدې امله د صحي اوبو معیار نه پوره کوي په داسې حال کې چې د دې ښار ډېری اوسېدونکي اوس هم له دې اوبو استفاده کوي چې له دې پرته بله چاره هم نلري.

ځمکې لاندې اوبو د ککړتیا عمده عوامل: د نفوس زیاتوالی، د سپټیک څاگانو غیر معیاري جوړول، د کثافتو ټولولو غیرمنظم سیستم، او د ښاري کانالایزیشن نشتوالی په گوته کړی.

د خاورې ککړتیا

خاوره کېدای شي د ځیني کیمیاوي موادو له امله چې اکثره یې خپله انسانان تولیدوي ککړ شي چې همدېته د خاورې ککړتیا وایی. خاوره عموما د صنعتي فعالیتونو، اسیدی باران، د فاضله موادو نادرست تنظیم، په غیر قانوني توگه د کثافتاتو خښول، د قوي اسلحو (بارودو، بمبونو) استعمال، کیمیاوي موادو او د نورو ضایعاتو له امله ککړیږي.

د پلاستیکنو استعمال هم د خاورې د ککړتیا لامل گرځي. کلورین شوي پلاستیک کولای شي زیانمن کیمیاوي توکي په شاوخوا خاوره کې خپاره کړي چې وروسته بیا د ځمکې شاوخوا د اوبو سرچینې او همدارنگه شاوخوا چاپیریال کې ژوندي شيان متضرره کوي. ویل کېږي چې یو پلاستیک تقریبا تر زرو کلونو پورې په خاوره کې نه تجزیه کیږي او په دې ټوله موده کې د ځمکې دننه اوبه، حشرات او نباتات متضرر کوي. د مثال په توگه د نباتاتو د ودې مخنیوی کوي.

څه باید وشي؟

په افغانستان کې د چاپیریال ساتنې ملي اداره شتون لري او د خپلې وسې مطابق یې څه کارونه ترسره کړي هم دي. د دې ادارې د اوسنیو هڅو څخه معلومیږي چې اوسمهال د دوی توجه پوهووي او ظرفیت لوړونې برخې ته زیاته شوې چې په نتیجه کې به یې د مختلفو ادارو کارمندانو ته د چاپیریال ساتنې د پاکوالي په اړه روزنیز پروگرامونه دایر شي.

ددې هڅو تر څنګ؛ کيدای شي لاندې ذکر شوي موارد د هواء، اوبو، خاورې او د تودوخې د کچې په کمولو کې مفيد تمام شي:

- د ضرورت پرته په زياتو او هغه موټرو بنديز لګول چې زاړه دي او ډېر لوګی کوي.
- د هغه توليدي شرکتونو او فابريکو کنټرول يا لرې سيمو ته انتقالول چې له رېر، پلاستيکونو او سکارو استفاده کوي، او همدارنګه هغه کورونه او حمامونه چې له يادو شيانو استفاده کوي پرځای يې د برقي بخاريو استفاده ته رهنمايي کول. حکومت ته پکار ده چې د برق او گازو د توليد په پروژو جوړولو باندې ډېره سرمايه گزارې وکړي.
- کوم تېل چې هيواد ته را واردېږي، هغه بايد د نړيوال معيار سره برابر وي او د ټيټ معيار لرونکو تېلو له واردولو څخه مخنيوی وشي.
- د پلاستيک استعمال کمول او پرځای يې رختي خلتې استعمالول.
- د چاپېريال د ککړتيا د عواملو په اړه د خلکو د عامه پوهاوي لوړولو په موخه په مسجدونو، ښوونځيو، او د رسنيو له لارې د کمپاينونو تر سره کول.
- د فاضله موادو او کتافاتو ټولولو لپاره منظم سيستم جوړول او عام ولس ته د پوهاوي برنامې جوړول ترڅو خلک د دې شيانو ضايع کولو درست ځای وپيژني.
- هغه شرکتونه چې کيمياوي مواد پکښې توليد يا پروسس کيږي لرې سيمو ته انتقالول او داسې سيستم ورته جوړول چې ضايعات يې د هغه ويالو او سيندونو سره ګډ نشي له کوم چې خلک استفاده کوي.
- د ښاري ترانسپورټ لپاره په معياري ډول د سړکونو پخول.
- د کيمياوي او نورو هغه سرو استعمال کمول کوم چې خپله ځمکې او پکښې دننه مفيدو حشراتو او نباتاتو ته زيان رسوي.
- دولت بايد هڅه وکړي چې د کانالازيسيون سيستم منظم کړي او د کابل په سطحه سترې څاه ګانې جوړې کړي او د هغې د پايونو ترميم هم وکړي ترڅو خلک ترې استفاده وکړي او د شخصي څاګانو مخنيوی وشي کوم چې د اوبو د سطحې پورته راتللو کې مرسته کوي.
- په عمومي توګه د چاپېريال ښه ساتلو لپاره بايد يو سلسله قوانين چمتو شي او هر وګړی بايد ياد قوانين پرته له قيد او شرط د عملي کولو کوښښ وکړي او د سرغړونکو سره قانوني چلند وشي.
- شرکتونه او فابريکې بايد هر کال د خپلې بوديجې يوه برخه د چاپېريال ساتنې په موخه وقف او مصرف کړي تر څو په ښار کې شنه ساحه، بوټې او ونې ډېرې او په ساتنه کې يې حکومت او خلک هم خپل رول اداء کړي.

سازمان همکاری‌های اسلامی و اجلاس مکه

سازمان همکاری‌های اسلامی (OIC) اجلاس نوبتی سرانش را بتاريخ 31 می در شهر مقدس مسلمانان؛ مکه معظمه با اصدار یک قطع نامه به پایان رسانید. این سازمان؛ دومین و بزرگ‌ترین تشکل بین‌الدولی بعد از سازمان ملل متحد است که 57 کشور در چهار قاره ی جهان، عضو آن می‌باشند. سازمان مذکور، صدای جمعی جهان اسلام و تضمینی برای حفاظت و حمایت از منافع جهان اسلام در روح ترویج صلح و هماهنگی بین‌المللی در میان مردم مختلف جهان است. افغانستان نیز از بدو تأسیس عضویت سازمان همکاری‌های اسلامی را داشته و در نشست‌های آن اشتراک فعال نموده است. بخاطر اهمیت موضوع، تحلیل این هفته را به شناخت این سازمان، اجلاس مکه و نتایج آن اختصاص داده ایم.

فلسفه وجودی و تاریخچه تأسیس

اسرائیلی‌ها در تاریخ 21 اگست 1969 مسجد لاقصی (اولین قبله و سومین حرم مسلمانان) را آتش زدند. این واقعه خشم مسلمانان جهان را برانگیخت و در پی آن 25 کشور اسلامی به همراه نمایندگانی از مسلمانان هند و سازمان آزادیبخش فلسطین^۱ نخستین اجلاس خود را در تاریخ 22-25 سپتامبر همان سال در رباط؛ پایتخت مراکش برگزار و در آن اجلاس^۲ این جنایت اسرائیل را شدیداً محکوم کرده و کشورهای شرکت‌کننده را به همکاری با یکدیگر خوانده و تأسیس سازمان همکاری‌های اسلامی را اعلام کردند. در پایان این کنفرانس، اعلامیه‌ای منتشر شد که در آن آمده بود که «دولت‌ها و ملت‌های آنها مصمم اند هرگونه راه حلی درمورد مسئله فلسطین را که متضمن بازگشت قدس به وضع پیش از جون ۱۹۶۷ نباشد، رد کنند» و نیز اجلاس‌های بعدی را تنظیم کردند که در اجلاس سوم وزیران خارجه که (مارچ

۱۹۷۲ م) در جده برگزار شد، منشور سازمان مورد تصویب قرار گرفت و به این ترتیب سازمان کنفرانس اسلامی، رسماً موجودیت یافت.

گستره عضویت سازمان کنفرانس اسلامی عموماً شامل کشورهایی است که از یک رشته وجوه مشترک برخوردارند. محور رسمی تجمع آنها، نقطه اشتراکی است که در اعتقادات دینی دارند. تاریخ اسلامی نیز منبع الهام اندیشمندان مسلمان و مایه حرکت در میان نیروهای سیاسی جوامع اسلامی است. در واقع، بر مبنای مقایسه ای ساده میان اوضاع وخیم مسلمانان در عصر حاضر و اقتدار و عظمت آنان در طول نزدیک به ۱۳ قرن، نظری واحد در جوامع اسلامی پدید آمده است که علت ضعف کنونی کشورهای اسلامی را در تفرقه و پراکندگی آنها می داند و راه اساسی رهایی از نابسامانی های فعلی را در تمسک به «اتحاد اسلامی» و رشد فرایند «همبستگی اسلامی» می بیند. اعتقاد به «اتحاد» که از زمان ظهور اسلام در جزیره العرب به عنوان دین بر جوامع اسلامی حاکم بود، از ارزش های سیاسی ریشه می گیرد که پایه ای دینی دارد.

اهداف عمده سازمان همکاری های اسلامی اینها اند:

- افزایش و تحکیم پیوندهای برادری و همبستگی میان کشورهای عضو
  - حفاظت و حمایت از منافع مشترک
  - تقویت همکاری اقتصادی و تجارتي میان کشورهای اسلامی به منظور رسیدن به یکپارچگی اقتصادی
  - تلاش کارشناسان به منظور دستیابی به توسعه انسانی پایدار و جامع و رفاه اقتصادی کشورهای عضو
  - حمایت و دفاع از تصویر اسلام، و تشویق به گفتگو میان ادیان و مذاهب
  - تقویت و توسعه دانش و فناوری و تشویق به تحقیق و همکاری میان کشورهای عضو
- به منظور درک این اهداف، کشورهای عضو می بایست طبق اصول زیر عمل کنند:
- تمام کشورهای عضو می باید خود را به اهداف و اصول منشور سازمان ملل متعهد بدانند.
  - کشورهای عضو مستقل و در حقوق و تکالیف برابر هستند.
  - همه کشورهای عضو باید اختلافات خود را، مسالمت آمیز حل و فصل نمایند و از استفاده از زور و یا تهدید به استفاده از زور در روابط خود خودداری کنند.
  - تمام کشورهای عضو متعهد به احترام به حاکمیت ملی، استقلال و تمامیت ارضی دیگر کشورهای عضو هستند و باید از دخالت در امور داخلی دیگران خودداری کنند.
  - کشورهای عضو می بایست در سطوح ملی و بین المللی حکومت داری خوب، دموکراسی، حقوق بشر و آزادی های اساسی و حاکمیت قانون را حمایت و ترویج دهند.

فرصت ها و چالش ها

موضوع همکاری بین کشورهای اسلامی برای ارتقاء مناسبات بین این کشورها یکی از آرزوهای مهم کشورهای عضو است که در همه اجلاس های گذشته مورد توجه قرار گرفته است. اما آنچه که انتظار می رود ، سازمان همکاری های اسلامی نتوانسته است بین کشورهایی که اکثریت جمعیت آنها مسلمان است ، اتحاد و همکاری قابل توجهی ایجاد کند. این سازمان در عمل مانند سازمان ملل صرفا به تجمعی برای تبادل نظراعضا و اقدام هایی محدود برای رفع مشکلات موجود بین اعضاء تبدیل شده است .

مهم ترین فرصت هایی که در برابر سازمان همکاری اسلامی قرار دارد عبارت اند از:

الف: ظرفیت های بالقوه بالای کشورهای اسلامی در جهان امروز

۱- برخورداری از یک چهارم جمعیت جهان

۳- پیوستگی جغرافیایی نسبی بین سرزمین کشورهای عضو

۳- حضور موثر در سازمان ملل،

۴- قدرت حل معضلات جهان اسلام

۵- برخورداری از امکانات بالقوه اقتصادی و ژئواکونومیک

و اما در مقابل، چالش های فراوانی نیز پیش روی سازمان همکاری های اسلامی قرار دارد از جمله:

۱- ضعف همکاری در داخل سازمان بین اعضاء

۲- عدم استقلالیت در تصمیم و نداشتن انگیزه قوی برای پیوند دهندگی سازمانی

۳- اختلاف های موجود بین کشورهای اسلامی

اجلاس مکه و دست آورد های آن

سازمان همکاری اسلامی به تاریخ 31- ماه مه در حالیکه وجود جنگ ها و تنش های داخلی در چندین نقطه از عالم اسلامی؛ از جمله شام و فلسطین و شمال افریقا نیروی آنرا چهاردهمین اجلاس سران خود را دائر نمود. درین نشست هیچگونه توجهی به تنش ها و قیام های مردمی در الجزائر و سودان گرفته مبذول نشد و نه هم از حق مشروع ملتها مبنی بر تعیین سرنوشت خود شان حمایتی صورت گرفت، شاید آنهم به خاطر آنکه اغلیت کشورهای این اتحادیه توسط رژیم های استبدادی و عسکری اداره و رهبری می شوند.

در بیانیه پایانی سازمان به حقوق اساسی شهروندان و تقویه مردم سالاری در کشورهای شمال افریقا چون سودان و الجزائر تماسی گرفته نشده، و با پرداختن حاشیوی به قضیه ی فلسطین، موضوعات داغ دیگر، تا حد زیادی به فراموشی سپرده شده است. سران سازمان همکاری اسلامی در بیانیه پایانی خود بر مرکزیت مسأله فلسطین و قدس

شریف تأکید و تعرض‌های رژیم صهیونیستی به ملت بی‌دفاع فلسطین را محکوم کردند. در بیانیه پایانی بر مرکزیت مسأله فلسطین، قدس شریف و حق ملت فلسطین در داشتن دولتی مستقل تأکید شد. کشورهای شرکت‌کننده تصمیم «غیرقانونی و غیرمسئولانه» شناسایی قدس به عنوان پایتخت رژیم «اسرائیل» را محکوم کردند و خواستار تحریم و اتخاذ اقدامات مناسب علیه هر کشوری شدند که سفارت‌خانه‌اش را (از تل‌آویب) به قدس منتقل یا دفاتر تجاری در قدس اشغالی افتتاح می‌کند.

در بیانیه پایانی تأکید شد: امنیت و صلح در منطقه خاورمیانه جز با عقب‌نشینی کامل اسرائیل از اراضی اشغال شده فلسطین مربوط به سال 1967 و در مقدمه آنها قدس شریف محقق نخواهد شد.

در ادامه این بیانیه آمده است: انتقال سفارت‌خانه‌های آمریکا و گواتمالا به شهر قدس شریف و شناسایی غیرقانونی قدس به عنوان پایتخت اسرائیل، تجاوز آشکار به حقوق قانونی، تاریخی و طبیعی ملت فلسطین و هدف قرار دادن چشم‌اندازهای آن برای دستیابی به آزادی و استقلال است.

سازمان همکاری اسلامی از کشورهای عضو که اقدام به برقراری روابط با رژیم صهیونیستی کرده‌اند، خواست تمام انواع عادی‌سازی روابط با این رژیم تا متوقف کند تا تل‌آویب به قطعنامه‌های ویژه مسأله فلسطین و قدس شریف پایبند شود.

در این بیانیه آنچه «تجاوز به ایستگاه‌های نفت در دو شهر الدوادمی و عقیف در عربستان سعودی» نیز محکوم گردیده. آنها همچنین «اقدامات خرابکارانه علیه چهار کشتی تجاری در نزدیکی آب‌های بین‌المللی مربوط به دولت امارات عربی متحده» را محکوم کردند و آن را «اقدامی جنایتکارانه» نامیدند که امنیت و آرامش دریانوردی بین‌المللی را تهدید می‌کند. اما بخاطر پایان دادن به جنگ یمن و کم‌ساختن تنش‌ها میان دولت خلیجی و ایران هیچگونه طرحی پیشنهاد نشده.

در بند های 36 الی 39 این بیانیه تأکید بر برقراری صلح در افغانستان شده و حمایت خویش را از هرگونه تلاش‌های حکومت وحدت ملی افغانستان در راستای تامین صلح و برقراری امنیت ابراز داشته‌اند. همچنان از نتایج کنفرانس بین‌المللی علماء (که قبلاً در بوغور اندونیزیا دائر شده بود) اعلان پشتیبانی صورت گرفته اما در رابطه به روند جاری مذاکرات صلح، تماس گرفته نشده است. درین بیانیه یگانه راه حل جنگ افغانستان را گفتگو بین الافغانی و اجماع ملی افغانی دانسته‌اند و تأکید بر ادامه گفتگوها با طالبان برای رسیدن به صلح دایمی داشته‌اند.

راه مؤثر شدن

با توجه به ضعف‌های داخلی و چالش‌های بیرونی در برابر سازمان همکاری‌های اسلامی، کشورهای عضو اگر خواسته باشند این سازمان نقش مؤثری را در قضایای منطقوی و بین‌المللی داشته باشد، باید تغییراتی را در ساختار و موقعیت خویش در سیستم بین‌المللی بوجود آورند، در غیر آن نقش مؤثری در قضایای بین‌المللی نخواهند داشت.

✓ سازمان همکاری اسلامی دچار اختلافات شدید میان اعضای خویش می‌باشد، قبل از همه، دولتهای عضو باید بکوشند تا اختلافات موجود شانرا از طریق تفاهم و گفتگو حل نموده با هم نزدیک شوند.

- ✓ نداشتن نماینده دائمی در شورای امنیت سازمان ملل متحد نقص کلانی برای این سازمان پنداشته میشود. سازمان همکاری های اسلامی باید بکوشد تا با احراز کرسی دائمی در شورای امنیت سازمان ملل متحد، نقشش را در جامعه ی جهانی تقویت نماید.
- ✓ در قدم سوم، این سازمان نیاز به ایجاد نیروی خاص حافظ صلح دارد، تا بتواند کشور های عضو را در زمینه امنیت و جلوگیری از درگیری و جنگ، همکاری نموده نقش نیروهای های حافظ صلح ملل متحد را در میان دول عضو، بازی نماید.
- ✓ همچنان این سازمان نیازمند آنست تا از ظرفیت های کلان اقتصادی در بین کشور های عضو استفاده اعظمی نموده بخاطر تقویت همکاری های اقتصادی و ایجاد بازار مشترک میان دول عضو، زمینه سازی نماید. البته تقویت همکاری های علمی، فرهنگی و تعلیمی میان دول عضو نیز باید به عنوان یک اولویت همیشگی در محراق توجه سازمان قرار داشته باشد.

ارتباط با ما:

ایمیل: csrskabul@gmail.com - info@csrskabul.com

وبسایت: www.csrskabul.com - www.csrskabul.af

شماره تماس دفتر: (+93) 202564049 - (+93) 784089590

لطفا نظریات و پیشنهادات خود را جهت بهبود مطالب این نشریه به ما ارسال دارید.